

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Elenchvs Lib. Et Cap. Tomi Tertii

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

ELENCHVS LIB. ET CAP.

TOMI TERTII

De gratia Christi Salvatoris. LIBER I.

- C** A P. I. Partitio dicendorum & ordo sequentium disputationum. 9
2. Notio liberationis arbitrii. Causa eius efficiens non est naturalis possibilis libera voluntatis, sed gratia. 10
3. Nomina diversa gratia ex hoc effectu tracta. 13
4. Arbitrium per gratiam liberari debet, ut operetur actus, non solum supernaturales, sed etiam moraliter bonos. 15
5. Vitum aliquid possit arbitrium suum naturalibus virtutibus, ad hoc ut gratiam illam adipiscatur. Facienti quod in se est per natura vires, non datur ex aliqua stabili lege gratia. 17
6. Transitus a natura ad gratiam generaliter distinctam. Divisio eius generalis: multiplex genus legum ac doctrinae. Explicatur status causa. 23
7. Gratia divina legum ac doctrinae arbitrium liberare non potest, ut velis & operetur iustitiam. Causa rei istius datur: & proferitur primus effectus legum dare cognitionem peccati. 27
8. Secundum effectum legum, reddere praeccepti observationem difficultiorem sine gratia, propter incrementum concupiscentiae. 33
9. Tertius effectus legum, graviorem vim afferre, ut quisque concludere hominem sub peccato. 37
10. Explicatur modus quo lex facit abundare peccatum, & vim operatur. 41
11. Aperitur mysterium divini consilii, quo legem tulit, qua non nisi per gratiam & vitam operatur. 43
12. Lex pedagogus ad gratiam per terrorem: est & gratia testimonium, & quomodo. 50
13. Quo pacto lex ad hominis iustificationem & legis implentem a Deo ordinata est. 53
14. Lex virtus peccati, & vitam operatur, & in singulis hominibus etiam Christianis, & in toto populo Dei, qui insit utriusque hominis eruditur in quatuor statibus, ante legem, sub lege, sub gratia, in pace. 55
15. Quis fuerit adix talis reformationis populi Dei, quantum ad legem & gratiam. 59
16. Eade vi cuiuscumque doctrinae, revelationis, scientiae, sapientiae, qua legum, ad liberandam voluntatem. Opus inde profectus est opus naturae, non gratiae. 63
17. Aperitur hallucinatio cuiusdam recentiorum, qui cogitationes congruas etiam naturales illam veram gratiam Christi ad operandum stant. Quis ab errore Pelagianorum discrepet. 67
18. Vera & fundamentum illa ratio cur nulla doctrina, vel revelatio, vel cogitatio, congrua liberare possit arbitrium: ex termino a quo, & ad quem liberationis petita. 73

De gratia Christi Salvatoris LIBER II.

Qui est de vera voluntatis gratia, quantum ad operandi modum. 79.

- C** A P. I. Gratia voluntatis alia sana alia aegrotans. Causa disputationis inter Ecclesiam & Pelagianos. De gratia medicinali contra vetera naturae insidiosa. 79
2. Idem ostenditur ex alijs varijs capitibus. Nomina gratiae inde derivata. 90
3. Discrimen gratiae sanitatis & medicinalis a recentiorum notitia valde abstrusum, & quare. Tacientur fundamenta discriminis, libertas arbitrii ante peccatum, & captivitas post peccatum. 93
4. Afferitur ex Augustino ac declaratur discrimen adiutorij sane voluntatis & aegrotans, hoc est adiutorij sanitatis & medicinalis, seu adiutorij sine quo non, & quo. 97
5. Inferuntur duo corollaria quibus accuratius declaratur discrimen duplicis istius adiutorij. Requiruntur lex, scientia, revelatio, emissio peccatorum, gratia sufficiens, habitualis, congrua, effectus recentiorum extra limites adiutorij medicinalis Christi. 103
6. Idem discrimen probatur secundo ex effectibus quae ex illo duplici adiutorio in Adamo ante & post lapsum, in Angelorum & hominum salvatione consecuti sunt. Proferuntur tres effectus istius diversitatis. 111
7. Proferitur quartus effectus istius diversitatis. 113
8. Proferitur quintus effectus eius. 117
9. Idem discrimen eademque natura gratiae Christi probatur tertio ex differentia adiutorij possibilitatis, quod Pelagiani considerant, & voluntatis atque actionis, quod horruerunt. 121
10. Responsio quaedam Neotericorum refellitur. 125
11. Probatum quarto ex horrore, quo Pelagiani adiutorium voluntatis & actionis avertant. 129
12. Quinto ex errore Masilionum, qui licet adiutorium possibilitatis, & sine quo non, defenderent, tamenquam gratiae Christi destructores damnati sunt. 131
13. Ex praecedentibus inferitur genuina declaratio multarum phrasium ac doctrinalium decisionum Augustini, Prosperi, Fidgentij, Conciliorum Ecclesiae, & Pontificum. 135
14. Adiutorium gratiae Christi esse revera tale quale habentis declarationem ostenditur diversis alijs modis; & sexto quidem ex eo quod faciat ac donet velle & operari, & omnia merita. 141
15. Ostenditur tribus argumentis non esse satis quod gratia habitualis aut qualibet actualis insit in merito, ad hoc ut istud meritum sit donum Dei, & non meritum liberi arbitrii & humanum ab Augustino damnatum: sed quod

- debeat esse gratia actualis dans operationem & meritum. 147
16. Idem ostenditur quarto ex natura gratia ad singulos actus necessaria, qua ex diversis capitibus ostenditur non esse habitualis, sed actualis inspirans etiam iustis habitualiter velle & operari. 151
17. Idem ostenditur invidè iuxta doctrinam S. Augustini ex precibus Ecclesie qua actualem motionem datricem voluntatis & operationis implorant. 157
18. Eandem doctrinam Romani Pontifices tradunt, & Ecclesia tota proficitur. 167
19. Eadem actualis gratia seu motionis necessitas ad singulos actus, ostenditur ex diversis alijs locis Augustini. 171
20. Idem ostenditur ex illis August. & Hieronymi locis, ubi ex professo de gratia ad singulos actus necessaria disputatur cum Pelagio: & ex ipsa professione. 175
21. Concluditur argumentum capituli decimi quinti inchoatum, atque ostenditur non esse gratiam habituales, vel aliam quancumque in operandi modo ei similem, illam Christi gratiam qua inspirat ac donat velle agere, opus meritum &c. 183
22. Ostenditur eadem natura gratia medicinalis Christi, septimo ex orationibus Ecclesie, quibus ipsa voluntatis determinatio à Deo poscitur. 187
23. Ostenditur octavo ex eo quod post lapsum nihil omnino boni in homine, vel ab homine esse potest, nisi donec à Deo, etiam ipsa sua voluntatis bona determinatio: nec in ullo laudari nisi in solo Deo. 189
24. Nono natura gratia medicinalis generaliter demonstratur ex ortu proprietatibus ac notis, quibus ab Augustino passim describi solet. 197
25. Decimo eius efficacissima natura declaratur, ex eo quod nulla prorsus effectu caret, sed enim in omnibus quibus datur infalibiler operatur. 203
26. Declaratur ratio diversitatis phrasum quibus utitur Augustinus, opus bonum olim voluntati tribuendo, nunc gratia. 209
27. Duobus scrupulis occurritur, quomodo nulla Christi gratia effectu careat: itemque cur Augustinus loquatur de sola gratia efficaci, non sufficiente. 211
28. Transitus ad argumentorum solutionem. Solvitur primum, quo discrimen gratia stantis & lapsa natura directe tollitur, quantum ad operandi modum. 213
29. Solvitur secundum quo similiter tollitur istud discrimen, substituendo pro adiutorio medicinali gratiam habituales, excitationes, protectiones, concursus generalem ordinem supernaturalem. 215
30. Solvuntur duo loca Augustini ex libro de spiritu & littera, in quorum utroque recentiores objectionem errantium caperunt pro solutione Augustini. 219
31. Solvitur alius locus ex libro primo quaestione secunda ad Simplicianum, ubi similiter hallucinati sunt. 225
32. Solvitur difficultas de vocatione congrua ex eadem quaestione secunda ad Simplicianum. 229
33. Alia difficultas tollitur ex duobus aequaliter ten-

tatis ex libro duodecimo de Civitate Dei. 237

34. Explicantur alia quadam qua ex Augustino profertur quod velle, & nolle, consentire ac dissentire sint propriae voluntatis; quod sint nostrae quod habere dona Dei sit accipientis & habentis &c. 243

De gratia Christi Salvatoris

LIBER III.

Qui est de gratia sufficiente.

- C**A P. I. Tangitur natura adiutorij sufficientis, & ostenditur nullum dari post lapsum quin simul efficax sit. Hoc enim repugnat multis principijs Augustini & Ecclesie. 249
2. Adiutorium pure sufficiens ad gratiam naturae pertinet: lapsorum reparacioni inuile & perniciosum, in quo sita sit lapsa liberi arbitrij. 255
3. Quam monstruosa sit gratia sufficiente excogitata. Gratia congrua auctores non nisi sufficientem habent, sublatoque peccato Originali naturam liberi arbitrij integram & illam inducunt. 259
4. Ex natura gratia Christi ostenditur, nonnullis dari sufficientem gratiam iuxta sensum Recentiorum, qui conantur directe contrarium eius persuadere, quod Augustinus de lege & gratia sufficiente. 263
5. Iudaeis lex data est, & Christianis plurimum praecpta dantur sine ulla gratia sufficiente aut adiuvante. Probatum hoc multis modis & ostenditur illam gratiam repugnasse scopo legum. 267
6. Quis fuerit status veteris testamenti & hominum sub eo viventium fase declaratur. 277
7. Non affuisse hominibus sub lege viventibus gratiam sufficientem servandi legem vel ulium praecceptum eius. 285
8. Status veteris testamenti figurativus & propheticus non asserbat Iudaeis gratiam sufficientem sed potius impedientem. Quanta fuerit in Iudaeis servitius & ignorantia gratia & auctoris eius. 289
9. Status veteris testamenti, ut talis non erat iustitia & salutis, sed potius peccati & mortis. Paucissimi iusti sub illo testamento, & gratia sufficiente maniti. Gratia illa sub natura & lege continetur. 294
10. Excecati & obdurati carent gratia sufficiente, qua videant & moveantur ad bonum. 301
11. Infideles carent gratia sufficiente ad salutem tam proximam quam remotam & omnibus principijs eius. 305
12. Infideles non habent gratiam sufficientem ordinis naturalis. Gratia sufficiente infidelium à Semi-Pelagianis excogitata. 321
13. Proponuntur duo argumenta pro asserenda gratia sufficiente. Disseritur si se de possibilitate, & impossibilitate praecceptorum Dei. Esse quandam voluntatis infirmitatem, qua non potest certae tentationes superare, nec adesse gratia qua superentur, nec spiritus orationis, quo vires impetrentur. 325
14. Idem nodus, quomodo talibus praecceptum sit possibile etiam à Scholasticis solvendum est. Augustinus & Apostolus eo constriicti, nunquam aliter solverunt, nisi quia gratia est qua negatur peccatori, & iustitia qua puniuntur. 331

Multa

15. Multis modis praecepta dicuntur possibilea etiam sine gratia sufficiente. Quoniam impossibilitas excuset peccantem, & qua non: ex quibus solvuntur duo argumenta capite decimo tertio proposita. 337
16. Locus Augustini exponitur ubi dicere videtur, quod Pharaoni non imputabatur quod obduratus obtemperare non poterat. 349
17. Non frustra dantur praecepta, consilia, exhortationes, correptiones iis qui gratia sufficiente destituti sunt. Absurdum quod homini post lapsum Deus illam gratiam debeat, & quare. 352
18. Solvuntur quadam Scripturae loca quae pro afferenda gratia sufficiente proferuntur, ut Quid debui ultra facere vineae meae &c. & Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. 361
19. Quomodo Deus neminem deserit nisi deseratur. 365
20. Exponitur locus Apostoli: Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. 369
21. Quomodo Christus sit redemptor omnium, pro omnibus crucifixus & mortuus. 380

De gratia Christi Salvatoris

LIBER IV.

Quid est gratia Christi, quantum ad essentiam & divisiones ejus.

- C**A P. I. Quid sit medicinale Christi adiutorium secundum substantiam. Esse caelestem suavitatem seu delectationem iuxta mentem S. Augustini, ostenditur primo ex Scripturis quibus ipse utitur, & alijs diversis eius testimonijs. 393
- Idem ostenditur.
2. Secundo inductione, seu enumeratione cuiusvis generis bonarum operationum voluntatis, ad quas eam praequirunt Augustinus. 399
- Idem probatur.
3. Tertio ex contrario, hoc est, ex peccatis quae ex simili delectatione terrena, tanquam ex causa proficisci irant. 404
- Idem demonstratur.
4. Quarto ex luctu duarum delectationum terrena ac caelestis, quantum postrema nisi vicerit, peccatur. 407
5. Eadem lucta & victoria caelestis delectationis uberius declaratur, ex libris quos ex professo contra hostes gratiae scripsit. 408
6. Nomen VICTRICIS DELECTATIONIS inde tractum, atque impostum gratiae medicinali Christi. 411
7. Delectationis necessitas oritur ex infirmitate voluntatis, quae sit ut nihil boni amplecti possit nisi delectet. 415
8. Quinto ostenditur delectationem esse veram gratiam Christi ex adiutorio perseverantia in hac vita & impeccabilitatis in caelo. Epilogus probationum praecedentium. 420.
9. Neque sit delectationis caelestis ad bene volendum & operandum non ex natura voluntatis, sed ex eius peccati proficiscitur. 428
10. Inferuntur corollaria, quibus multa principia sancti Augustini de libero arbitrio, & potestate

- bene operandi & similibus declarantur. 432
11. Delectatio ista caelestis, secundum Augustini mentem, est actus vitalis & indeliberatus animae: & quidem amoris ac desiderij, praecedentis consensus, ac delectationem illam, qua & quies animae & gaudium dicitur. 435

De gratiae divisionibus

12. Tres divisiones gratiae afferuntur. Quid sit gratia praeviens. 444
13. Quid sit gratia consequens seu subsequens. 452
14. Declaratur uberius natura gratiae praevientis & consequentis ex Prospero, Fulgentio, & ex Concilio Arausicano ac Tridentino. 455
15. Quid sit gratia operans & cooperans, iuxta Augustinum & Fulgentium. 459
16. Quid sit gratia excitans & adjuvans. 463
17. Sensus multorum Scholasticorum in explicandis gratiarum divisionibus à sensu Patrum quam diversus sit. 468
18. Gratia praeviens, subsequens, operans, cooperans; excitans, adjuvans; generalis quandoque usurpantur à Patribus sensu tamen etiam à Neotericis diverso. 471
19. Gratia preparans voluntatem quid sit, & quomodo secus ab Augustino quam à Scholasticis quibusdam intelligatur. 475

De gratia Christi Salvatoris

LIBER V.

Qui est de effectibus gratiae Christi.

- C**A P. I. Transitus ad effectus gratiae medicinalis Christi. Gratia Christi tantummodo ad diligendum in cuiusvis praecipua impletionem Deum, necessaria est. 484
2. Quomodo sit intelligendum, quod sola gratia qua diffunditur charitas in cordibus nostris, sit gratia qua Deus operatur in nobis velle, & operari, & praecipuorum omnium impletionem. Et quae doctrina istius radix sit. 488
3. Virtus non est aliud nisi amor Dei. Ostenditur ex diversis principijs. 494
4. Virtutes Cardinales Amor Dei quadruplex. 502
5. Etiam ceterae virtutes quaedam affectus sunt dilectionis Dei. Ostenditur hoc de virtute Religionis. 511
6. Idem declaratur in virtutibus Theologicis. Et primo in fide ex diversis Augustini principijs & locis. 511
7. Dilectio ista ex qua nascitur fides, charitas imperfecta est, & quo sensu. 514
8. Idem de spe ostenditur. 520
9. Spes Christiana non oritur ex amore concupiscentiae, sed genuina Charitativae. 521
10. Charitati gratiae diligenti Deum non repugnat respectu mercedis aut retributionis. 527
11. Quid sit opus fieri SICUT OPORTET, iuxta sancti Augustini, Concilij Arausicani, ac Tridentini praescriptum. 532
12. Ostenditur, Scholasticos Doctores multum hallucinari de operibus quae sunt, vel non sunt SICUT OPORTET. 538
13. Timor gehennae secundum se consideratus licitus, bonus, rectus est. 542
14. Timor panis initium sapientiae externum, qui ab ipsa sapientia, id est charitate excluditur. 546

15. Timor pœnæ ex gratia quadam generali, non ex illa propriè & sicut dicta gratia Christi nascitur. 548
16. Occurritur objectioni; & ostenditur eandem esse rationem de quolibet timore pœnarum etiam gehennæ. Nascitur ex amore creaturæ & sui. 554
17. Amplius declaratur, timorem pœnæ non esse ex Christi gratia, quia facit iustitiam inde natam, ex lege, & iustitiam nostram, non ex Deo. 556
18. Verius ostenditur ex Augustino, timorem pœnæ & opus ex isto timore factum non esse ex gratia Christi, sed naturæ viribus supposita fide. 558
19. Ex puro timore pœnæ non potest ita fugi peccatū, ut nullum aliunde peccatum incurrat. 560
20. Ne quidem ex timore gehennæ. 562
21. Radix prima istius doctrinæ, quia qui nudo timore pœnæ peccatum fugit inuitus & animo repugnanti fugit, ideoque non fugit peccatum sed aliud quoddam. 566
22. Secunda radix, quia timor pœnæ non potest mutare voluntatem malam, sed solus amor iustitiæ. 572
23. Radix tertia, quia timor pœnæ ab amore iustitiæ distinctus, nascitur ex amore sui ipsius, quatenus in creatura ultimo requiescit. 580
24. Iustitiæ ex timore pœnæ, est iustitiæ ex lege & nostræ, quam Apostolus arbitratus est detrimentum ac stercorea. 584
25. Repugnat magnopere Augustino doctrinæ qua docetur dolorem peccati propter gehennæ metum, seu attritione quorundam Scholasticorum excludere posse omnem peccandi voluntatem, & contrario propositum bonæ vitæ seu servandæ eorum legem Dei, itemque esse dispositionem sufficientem ad iustificacionem cum Sacramento obtinendam. 586
26. Concilium Tridentinum isti doctrinæ multis locis adversatur. 590
27. Multi fructus timoris pœnæ recensentur, ex quibus veritas doctrinæ à Concilio Tridentino de timore pœnæ tradita patescit & confirmatur. 594

De gratia Christi Salvatoris

LIBER VI.

Qui est primus de libero arbitrio

- C A P. I. De nomine liberi arbitrii & voluntatis. 609
2. Liberum opponitur servo, captivo, dominationi alterius subiecto. Est esse inalligatum, inimpeditum &c. 610
3. Liberum aliquid positivum sonat. Esse dominum, esse sui iuris, esse in potestate nostra, esse gratia sui. 614
4. Quid sit esse in nostra potestate, seu actum habere in potestate, iuxta Augustinum. 618
5. Omnis voluntas quomodo sit in potestate, & libera. 622
6. Duplex necessitas Augustino, coactio & simplex seu voluntaria. Illa, non hac repugnat libertati. 628
7. Idem ostenditur ex libertate Dei. 636
8. Item ex libertate beatorum hominum & Angelorum. 638
9. Ex libertate Christi Domini. 646

10. Idem ostenditur ex voluntate fruente summo bono clare viso, iuxta principia Augustini. 648
11. Idem probatur iuxta principia propria Scholasticorum. 654
12. Eandem distinctionem indicant ante Augustinum ac ipso vivente multi, Dionysius Areopagita, Clemens, Irenæus, Tertullianus, Origenes, Hilarius, Epiphanius, Macarius, Basilius, Selenicenses, Eusebius, Chrysostomus, Cyrillus. 659
13. Post Augustinum idem docuerunt omnes usque ad Scholasticos, & primo sanctus Prosper & Fulgentius. 662
14. Venerabilis Beda. 666
15. S. Ioannes Damascenus. 667
16. S. Anselmus. 672
17. S. Bernardus. 674
18. Hugo de Sancto Victore. 682
19. Richardus de Sancto Victore. 686
20. Magister Sententiarum. 688
21. Alexander de Hales. 693
22. Guilielmus Parisiensis. 694
23. Guilielmus Altrisiorensis. 698
24. Sanctus Thomas. 699
25. Ioannes Scotus. 700
26. Sanctus Bonaventura. 703
27. Henricus à Gandavo. 707
28. Richardus de Media villa. 707
29. Thomas de Argentina. 708
30. Dionysius Carthusianus. 710
31. Marfilus de Inghen. 711
32. Nicolaus de Orbellis & Stephanus Brulefer. 712
33. Gabriel. 713
34. Solvantur generaliter Scriptura, Patres & Consilia qua requirunt indifferentiam ad utrumlibet. 714
35. Actus voluntatis deliberata necessarius, est in potestate & domino voluntatis. 716
36. Explicantur propositiones ex Bulla Pij quinti: Quod voluntariè fit etiam si necessitate fiat, liberè tamen fit. Et sola violentia repugnat libertati hominis naturali. 724
37. Quomodo potentia rationales se habeant ad opposita, & actus liber possit esse necessarius. 727
38. Proferunt epilogice consensus antiquorum Scholasticorum & Scriptorum usque ad Augustinum. 729

De gratia Christi Salvatoris

LIBER VII.

Qui est secundus de libero arbitrio

- C A P. I. Brevis recapitulatio precedentium, & propositio sequentium. 733
2. Est aliquid, præter nudam facultatem voluntatis, quod actum etiam voluntatis ponit in arbitrii potestate & illud facit velle. 734
3. Delectatio efficit voluntatem & libertatem, hoc est, facit velle & libere velle. 737
4. Libertas Augustino maxime versatur circa finem, & quare. 742
5. Divisiones libertatis, in libertatem à necessitate, à peccato, à miseria. Item in libertatem à peccato, & à iniustitia. Quomodo se habeant ad veram arbitrii libertatem. 746
6. Quid sit libertas à peccato in Scripturis celebrata, iuxta Recentiores, & Augustinum. 746

- gustinum, secundam terminum a quo. 753
7. Libertas a peccato, secundum terminum ad quem est vera & proprie dicta libertas arbitrii ad opus bonum. Est per charitatem iustitiae, & delectationem. 760
  8. Verius declaratur natura libertatis. Quid sanitas, quid potestas arbitrii? Unde nascuntur, ortus, incrementum, salus libertatis. 768
  9. Quatuor Corollaria ex istis principiis Augustini declarantur, & in primis quomodo arbitrium liberum erit in calo. 772
  10. Triplex liberi arbitrii status, ad bonum, vel malum, & ad utrumque. Unde hac restrictio ad unum, vel indifferentia contrarietatis nascuntur. 777
  11. Error Pelagianus est, regim ad libertatem, indifferentiam ad bonum & malum: sed potest esse libertas destructa ad malum. 780
  12. Libertas arbitrii, quo sensu tribuenda, & neganda peccatoribus. 788
  13. Quomodo se libertas arbitrii habeat ad libertatem seu indifferentiam contrarietatis, & contradictionis. 792
  14. Afferuntur quatuor absurda, quae ex necessitate talis indifferentiae contradictionis sequuntur. 798
  15. Alia tres absurditates ex ista indifferentia contradictionis consequenter aperiuntur. 804
  16. Quomodo se habeat libertas arbitrii ad amplitudinem, eminentiam, independentiam, immensitatem, & similes voluntatis proprietates. 808.

De gratia Christi Salvatoris.

LIBER VIII.

Qui est de Concordia gratiae & liberi arbitrii.

- C** A P. I. Discrimen duarum opinionum de praedeterminatione physica & gratia congrua. In quo S. Augustini sententia cum utraque conveniat. 817
2. Varia discrimina proferuntur inter adiutorium Dei medicinale & praedeterminationem physicam, prout a defensoribus eius traditur. 818
  3. Adiutorium Christi determinat, ac praedeterminat etiam physicam voluntatem, ut velis & ardentius velis, & ex quo capite istud accidat. 822
  4. Conciliatio gratiae Christi quam Augustinus docuit cum libero arbitrio, iuxta principia Scholasticorum. 825
  5. Conciliatio genuina gratiae cum libero arbitrio secundum Augustini mentem proferitur, & probatur ex querelis Pelagianorum & modo quo ipse Augustinus satis fecit. 826
  6. Eadem ex alijs diversis locis Augustini afferitur. 832
  7. Eadem ostenditur ex alia querela Pelagianorum. 836
  8. Eadem ex libro quem hanc solam ob causam Augustinus scripsit, ad oculum demonstratur. 838
  9. Declaratur hoc ipsum ex concordia motum concupiscentiae, & liberi arbitrii ab Augustino tradita, ex quibus Pelagiani similiter querebantur liberum arbitrium extingui. 842
  10. Eandem concordiam gratiae & liberi arbitrii ad

- ad unquam docuerunt discipuli S. Augustini, & in primis latissime & clarissime S. Prosper. 845
11. Item S. Cyrillus Alexandrinus, Fulgentius, & Petrus Diaconus. 848
  12. Sanctus Gregorius, Beda, S. Anselmus. 850
  13. Sanctus Bernardus, & amici eius duo Hugo & Richardus de sancto Victore. 852
  14. Magister Sententiarum, Alexander Halensis, Guilielmus Parisiensis. 854
  15. Sanctus Thomas, S. Bonaventura, Scotus. 856
  16. Henricus a Gandavo, Richardus de media Villa, Marsilius. 874
  17. Zozymus Papa, Celestinus, Tridentinum eandem concordiam desinuerunt. 860
  18. Epilogus probationum precedentium. 864
  19. Redditur vera ratio principis Augustini & aliorum Patrum ad animum consentanea, cur talem concordiam gratiae & liberi arbitrii docuerint, nihilque in tradenda libertate curaverint illam indifferentiam & aequalitatem contrarietatis & contradictionis. 866
  20. Agnovit Augustinus sub gratia & ante gratiam indifferentiam contrarietatis & contradictionis quodam sensu, non tamen tanquam libertatem aut partem eius. Explicatur ista indifferentia conformiter principiis Augustini. 868
  21. Quomodo differat ista concordia gratiae & liberi arbitrii ab opinione Calvini. 878

De gratia Christi Salvatoris.

LIBER IX.

Qui est de Praedestinatione hominum & Angelorum.

- C** A P. I. De nomine praedestinationis. Scripturis & Patribus non est aliud, nisi praedestinare, praedecernere, praesumere. 884.
2. Inferuntur ex praedictis quatuor Corollaria. Et in primis quod praedestinatio non magis ex ratione sua respiciat & includat medium quam finem, nec magis finem quam medium suscipiat, quod gloria sit etiam obiectum praedestinationis. 886
  3. Praedestinatio Dei respicit non solum bonum, sed etiam malum, non culpa, sed poena. De duplici praedestinatione, ad vitam & ad mortem. 894
  4. Inferuntur aliquot Corollaria. Iterum de praedestinatione in bono, & malo. Alia duplex praedestinatio, gratiae & iustitiae. De praedestinatione simpliciter dicta, & quod respiciat actiones Dei. 898
  5. Praedestinatio, dilectio, electio, propositum, preparatio gratiae, discretio, quid in Scripturis & Augustino differant. 902
  6. Praedestinatio, electio, & discretio, alia gratiae, alia meritorum. Quid singula sint & respiciant Augustinus olim etiam recte de gratia sentiens, nullam agnovit electionem gratiae, & quare. Quid electio iuxta Manichaeos. 904
  7. Definitio praedestinationis gratiae seu gratuita ab Augustino tradita, nonnihil enodatur. Quanam sint illa beneficia, & illa praescientia, de quibus in ea fit mentio? 914
- Ccc 3   8. Effectus

8. Effectus adequatus praedestinationis gratuita est liberatio. Quid illa, & à quibus. Praedestinatio gratuita facta est praeviso peccato non aliter. 920
9. Unde Phrases istae, Massa, & discretio à massa perditionis, & quid significant apud Augustinum. 928
10. Electio, seu praedestinatio gratuita non habuit in Angelis locum, & quo sensu. 932
11. Electio gratuita in Angelis, ex alio capite destruitur. 938
12. Augustinus Angelorum perseverantiam non praedestinata, sed praescientiam tradit, eosque non gratuita, sed merito discretos. 940
13. Angeli ad gloriam electi sunt, non electione gratuita sed meritorum. 942
14. Angeli non sunt electi efficaciter ad gloriam, ante praevisionem perseverantiae, seu meritorum absolutam. 946
15. Homines efficaciter electi sunt, non solum ad meritum, sed etiam ad ipsam gloriam, ante praevisionem absolutam meritorum: & cur magis quam Angeli. Tres hallucinantium classes, quia radicem diversitatis non agnoverunt. 948
16. Breviter perstringuntur quaedam Scripturae, quibus illa doctrina asseritur. Falsas solvuntur ex Augustino, quo pacto Scriptura Christianos omnes electos & praedestinos vocent. 954
17. Prima probatio istius sententiae ex varijs Augustini locis, quibus generaliter talem voluntatem efficacem electionis ad gloriam, ante meriti praescientiam statuit. 962
18. Secunda ex voluntate singulari salutis parvulorum. 965
19. Tertia ex voluntate illa, quae velut radix est gubernationis mirabilis circa adultos. 966
20. Quarta ex voluntate illa, quae velut radix, & causa est gubernationis reprobatorum. 972
21. Quinta ex vocatione secundum propositum. 978
22. Declaratur hoc propositum antecedere omnem praescientiam absolutam meritorum ex praedestinationibus multorum effectuum liberorum, ante praescientiam absolutam consensus voluntatis. 982
23. Sexta, ex querelis Massiliensium. 986
24. Solvuntur quaedam argumenta ab Augustino posita. 988
25. De causa praedestinationis ex parte Angelorum, & hominum, eaque diversa. Cur huic, non illi detur gratia, Quaevis inscrutabilis, origo errorum quibus eius scrutatores lapsi sunt. Quaedam de operibus moraliter bonis, & faciente quod in se est. 992
26. Numerus Praedestinatorum quo pacto certus, praescientia, an praesentione, tam respectu Angelorum, quam hominum. Alii qui supra numerum. 1004

De gratia Christi Salvatoris

LIBER X.

Qui est de reprobatione hominum & Angelorum.

- C**A P. I. Quis ordo reprobationis quorundam Angelorum negativa & positiva, ante, an post praevisa merita. 1010
2. Quis ordo reprobationis lapsorum hominum. 1012
3. Causa reprobationis, secundum considerationem absolutam, est in illa damnationis sive peccatum originale, & quo sensu. 1014
4. Causa reprobationis, secundum considerationem comparativam, est voluntas Dei. 1022
5. Effectus reprobationis damnatio, execratio, obduratio: non tamen primi peccati, sive angelici, sive humani, permissio. 1024
6. Tria solvuntur argumenta, quibus ista sancti Augustini doctrina de praedestinatione & reprobatione impeditur, quod Deus non videatur esse Salvator omnium hominum: nec Redemptor totius mundi: neque congrue promittere vitam aeternam, sub conditione servandi mandata. 1028
7. Solvitur argumentum quartum, quo dicitur, Deum insidiari salutem eorum qui reprobi sunt. 1032
8. Solvitur quintum argumentum, quo dicitur, hanc sententiam asserere secundam electis, & reprobis desperationem. 1036
9. Solvitur sextum argumentum, quo arguitur istam doctrinam tollere zelum animarum, & multos facere predicationes & correptiones. Et utrum scandalum ac dissolutionem vitae pariet. 1040
10. Solvitur septimum argumentum, quo existimatur ista doctrina, non esse divina clementiae consentanea, eo quod reprobos non nisi ad damnationem create, & conservare videatur. 1046
11. Reprobati non tam propter suam, quam electorum utilitatem nascuntur, & conservantur. 1048
12. Fructus quos electis asserunt ad tria capita generalia revocantur. Explicatur primus, quod sint ornamentum terrarum, & quo sensu. 1050
13. Fructus secundus, ut multis modis doceatur electi, Septem documenta proferuntur. 1052
14. Cur tantus numerus reprobatorum praedestinati. 1056
15. Tertius fructus, exercitium, & profectus, probatio, & eminentia seu manifestatio electorum. 1058
16. Quo scopo & fructu reprobi miscantur praedestinati, & iuxta Scripturas, servituti destinati sint. 1061
17. Quam conveniens, imo post lapsum necessarius fuerit iste divinae providentiae modus. 1064
18. Ostenditur iniustitia querimoniam contra istam sancti Augustini doctrinam. 1068

EPILO.

Erroris Massiliensium & opinionis quorundam
Recentiorum *ἑσπαραλλήλων* & Statera.

In qua discrimen utriusque sententiæ *ἑσπαραλλήλων* indaga-
tur, & compluribus notis perspicuè ostenditur.

PRÆFATIO.

In quo causa, & fructus hujus descriptionis; Pro-
positio, & partitio dicendorum. 1072

CAPVT I.

Quo pacto in oppugnanda electione homi-
num, seu completa prædestinatione dis-
crepent, aut conueniant. 1076.

- N**OTA I. Vtrique ex errore prædestina-
tionis illius absolutæ, aliam sententiam
excogitant meliorem. 1077
2. Nasci ex ea fatum causantur. 1078
  3. Tolle libertatem arbitrii. *ibid.*
  4. Afferi desperationem. 1079
  5. Induci socordiam, torporem, & ignauiam. *ibid.*
  6. Studium virtutis retundi. 1080
  7. Incitari homines ad licentiam ac dissulationem
vitæ. *ibid.*
  8. Laudem derivari operibus bonis. 1081
  9. Orationes refrigerare, aut extinguere. 1082
  10. Spem impetrandi tolli ex incertitudine divini
illius propositi. *ibid.*
  11. Exhortationes, & correptiones languescere, & au-
ferri. 1083
  12. Sollicitudinem ac zelum animarum evelli. 1084
  13. Deum non velle omnes homines salvos fieri, & in
agnitionem veritatis venire. 1085
  14. Christum non pro omnibus esse mortuum, nec om-
nium redemptorem esse. *ibid.*
  15. Deum futurum acceptorem personarum. 1086
  16. Peccata reproborum Christianorum in Deum re-
dere. 1086
  17. Homines condi, ut pereant. 1087
  18. Errorum Prædestinationum verum futurum. 1088

CAPVT II.

Quomodo in oppugnanda gratia efficaci
conueniant, aut differant.

19. Repudiant gratiam, qua humanam sibi subijcit
voluntatem. 1090
20. Ratio repudiandi, quia uni datur, alteri negantur. 1091
21. Quia destruit libertatem quando datur. *ibid.*
22. Quia destruit eam etiam cum negatur. 1092
23. Quia præceptum fit hominibus impossibile. 1093
24. Quia fructus a erunt præcepta, exhortationes, cor-
reptiones. *ibid.*
25. Quia vitæ a vires nimium deprimuntur. 1094
26. Quia solâ erit opus oratione. 1095
27. Quia absurdum est, ut Deus petat ab homine
fieri, quod ipse Deus per talem gratiam debet fa-
cere. 1095
28. Quia totum isti gratia tribuitur, nihil nature. 1096

29. Quia fatalis sequitur in vitam humanam necessi-
tate. 1096

CAPVT III.

Quæ sit in gratiam ab utrisque traditam
convenientia ac discrepantia.

30. Vtrique omnia spectra desperationis, seu ignavia
&c. ex magna facilitate conciliandi gratiam &
prædestinationem cum libero arbitrio facile su-
gant. 1098
31. Statuunt in Deo propositum generale relictur an-
di totum genus humanum. 1099
32. Cuius basin collocant locum Apostoli: Qui vult
omnes homines salvos fieri, & in agnitio-
nem veritatis venire. *ibid.*
33. Augustini expositiones pariter repudiant. 1100
34. Voluntas illa Dei generalis conditionata est re-
spectu maiorum. 1100
35. Etiam respectu parvulorum qui salvantur. 1101
36. Item respectu eorum qui damnantur. 1102
37. Gratiam attemperant isti propositio generali Dei,
& libero arbitrio hominis. 1102
38. Statuunt beneficia remotiora omnibus ex æquo
communis, Christi mortem baptismum &c. 1103
39. Beneficia etiam propinqua, gratiam scilicet suffi-
cientem, omnibus effundunt liberatissime. 1103
40. Gratia quomodo sufficiens in Adam, Noë, Abra-
ham, Patriarchis, Sapientibus gentilium; in
caelesti machina & creaturis. 1104
41. Item in forma Ecclesie, & predicatione Euan-
gelij generali. *ibid.*
42. Gratiam actualem internam utrique tribuunt. *ibid.*
43. Gratia ista quantum ad operandi modum est ad-
iutorium sine quo non. 1105
44. Dat posse si velit; non ut velit. 1106
45. Quam liberam arbitrium efficacem, vel inefficacem
seu cassam reddere potest. *ibid.*
46. Est similis gratia Adam, atq; Angelorum. 1107
47. Ea posita Deus expetat voluntatem nostram, ut
purgari velimus. 1108
48. Gratia ista pendet à libero arbitrio, & ab eius
nutu, & usu casualiter præcurrit, ut influat. 1109
49. Causa excogitandi talis adiutorij, ne alioquin opus
nullius sit laudis. 1111
50. Item ne meritum operibus detrahatur. *ibid.*
51. Discrepant in operibus moraliter bonis. 1112
52. Gratia discernens proprie unum ab altero, est
utriusque natura liberi arbitrii divinitus data. *ibid.*
53. Causa commendandi istam discernentem gratiam,
ne voluntas alioquin non lesa, sed punitus extin-
gatur. 1114
54. Sibi tribuunt initium fidei, credere, desiderare,
orare, &c. 1115. Multi-

55. Multiplex discrimen. Primum, quod Masilienses initium fidei, & in ea perseverantiam sibi asserberent: recentiores omnes virtutes. In quo dupliciter gravius Masiliensibus hallucinantur. 1116.
56. Secundum, quod illi inisuum salutis; hęcotiam sue potestati vendicent. 1117
57. Tertium, quod illi post initium fidei veram Christi gratiam actualem agnoverint; hi nullam. 1118
58. Quartum, illi intelligunt veram Christi gratiam cum libertate consistere; hi nequaquam. 1120
59. Meritum agnoscunt pariter in initio fidei; illi in vivo, hi post mortem. 1121
60. Meritum utriusque valde deprimunt; sed illi operum cum gratia factorum; hi operum pure naturalium. 1122
61. Multa propositiones apud utrosque vera: Prima: Gratia non sibi subijcit humanam voluntatem. 1123
62. Secunda: Ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deus expectat. 1124
63. Tertia: Sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus &c. nobis misericordia confertur divinitus. 1125
64. Quarta: Humilitati & obedientię humanę subjungitur gratię adjutorium. 1126
65. Quinta: Aliqui per liberum arbitrium ad gratiam baptismi venire possunt. 1127

CAPVT IV.

Quid prædestinationi apud utrosque commune; quid proprium.

66. Vnam Dei propositum in duo dividunt, in conditionatum & absolutum. Hoc postremum con-

- cipitur post provisionem fidei, & meritorum. 1127
67. illa fides & merita cum adiutorio gratiæ comparanda sunt. 1128
68. Discrimen, quod Masilienses veram Christi gratiam intelligerent; recentiores non. 1129
69. Verisique prædestinatio completa est ex præsentia fidei, & meritum. 1130
70. Prædestinatio utriusque retributio. 1130
71. Discrimen, quod aliquid gratuiti involveret Masiliensium electio ad Regnum: Recentiorum nihilominus. 1131
72. Numerus electorum non est eis definitus ex voluntate, & prædestinatione Dei. 1131
73. Prædestinatorum errorem utriusque impingunt adversarijs suis. 1132

CAPVT V.

Quibus utriusque armis pugnaverint; quibus gradibus in illam sententiam lapsi sint.

74. Isidem rationibus utuntur ad prædestinationem & gratiam suam asserendam. 1133
75. Isidem quoque scripturis eodem modo explicatis. 1134
76. Eodem modo accersuntur in præsidium Græci Patres. 1135
77. Magni faciunt Augustinum, uno doctrinæ capite excepto. 1136
78. Augustinum tamquam turbarum auctorem accusant. 1137
79. Utriusque obiectiones pro solutionibus, & errorem ab Augustino proscriptum pro doctrinæ Catholice capiemes, sententiam suam excogitarunt, & fundarunt. 1138
80. Disputationes illas arbitrantur fieri citra periculum ledende fidei. 1144

INDEX